

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНА НАУКОВА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»**

вул. Митрополита Василя Липківського, 36, м. Київ, 03035, тел./факс: (044) 248-25-13

20.02.2018 № 22.1/10-415

Керівникам закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку молодшого спеціаліста одночасно із здобуттям повної загальної середньої освіти

Щодо складання ДПА з української мови у формі ЗНО

Шановні колеги !

Відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 31.07.2017 року №1103 «Деякі питання проведення в 2018 році зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти» та від 31.10.2017 № 1433 «Про затвердження Переліку навчальних предметів, із яких у 2017/2018 навчальному році проводиться державна підсумкова атестація студентів, які здобувають освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста з одночасним завершенням здобуття повної загальної середньої освіти» формою проведення державної підсумкової атестації з української мови за освітній рівень повної загальної середньої освіти у коледжах визначено зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО).

Всеукраїнською спілкою голів обласних методичних об'єднань викладачів української філології закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку молодшого спеціаліста для викладачів цих закладів освіти, підготовлено Методичні рекомендації, що додаються.

З повагою,
в.о. директора

О.М. Спірін

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
Всеукраїнська спілка голів обласних методичних об'єднань
викладачів української філології вищих навчальних закладів,
що здійснюють підготовку молодших спеціалістів

Схвалено на засіданні Всеукраїнської
спілки голів обласних методичних
об'єднань викладачів української
філології вищих навчальних закладів,
що здійснюють підготовку молодших
спеціалістів
Протокол №1 від 07.02.2018 р.

Методичні рекомендації
щодо підготовки студентів до складання Державної
підсумкової атестації з української мови у формі зовнішнього
незалежного оцінювання у закладах вищої освіти, що здійснюють
підготовку молодших спеціалістів

Київ - 2018

Укладачі:

Антонюк Т. М., викладач-методист
ДВНЗ «Чернівецький індустріальний коледж»,
Кабаненко А.М., викладач-методист Київського
коледжу комп'ютерних технологій та економіки НАУ,
Стрижаківська О.С., к.ф.н., викладач-методист
Чернівецького медичного коледжу Буковинського
державного медичного університету.

Рецензенти:

Кульбабська О.В., д.ф.н., професор, зав.кафедри
сучасної української мови Чернівецького
національного університету ім. Ю.Федьковича,
Борис Л.В., к.ф.н., викладач-методист
Чернівецького кооперативного економіко-
правового коледжу,

Склярєнко З. В., викладач-методист КЗ
«Мелітопольське училище культури» Запорізької
облради.

Експерти:

Котоловець Л.О., зав. сектором відділу наукового
та навчально-методичного забезпечення змісту
професійної освіти ІМЗО,

Оніщенко М.І., методист вищої категорії відділу
наукового та навчально-методичного забезпечення
змісту професійної освіти ІМЗО

Відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 31 липня 2017 року № 1103 та від 31.10.2017 № 1433 у 2017/2018 навчальному році державна підсумкова атестація студентів, що здійснюють підготовку молодшого спеціаліста, з предмета «українська мова» проводиться у формі зовнішнього незалежного оцінювання (далі ЗНО) у строки, визначені Міністерством освіти і науки України.

З метою якісної підготовки студентів до зовнішнього незалежного оцінювання з української мови Всеукраїнською спілкою голів обласних методичних об'єднань викладачів української філології закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку молодшого спеціаліста розроблено Методичні рекомендації, в яких пропонується:

1. Переглянути змістову частину навчальної Програми з української мови і внести до неї певні зміни відповідно до Програми ЗНО з української мови, а саме:
 - 1.1 Скороти час з 24 до 6 годин на опрацювання розділу «Риторика».
 - 1.2 Збільшити на 18 годин час, визначений для поглибленого опрацювання тем, пов'язаних з орфографією та пунктуацією, для повторення знань за курс середньої школи.

1.3 Розділ Програми «Студентський проект удосконалення власного мовлення» (6 годин) та теми, що передбачають роботу «над темами, визначеними викладачем» (8 годин), мають бути використані на повторення тих тем, опрацювання яких було на I курсі.

2. Зважаючи на те, що значна частина навчального матеріалу, передбачена Програмою ЗНО, вивчалася студентами лише під час навчання в основній школі, рекомендовано на кожному занятті передбачити час (до 10 хвилин) на повторення таких тем:

2.1 Звуковий склад мови. Відображення вимови голосних і приголосних звуків через фонетичну транскрипцію.

2.2 Наголос, наголошені й ненаголошені склади.

2.3 Словотвір. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів, прислівників.

2.4 Морфологічні ознаки частин мови. Найскладніші випадки правопису частин мови.

2.4 Словосполучення й речення як основні одиниці синтаксису.

2.5 Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Особливості узгодження присудка з підметом. Способи вираження підмета. Типи присудків. Способи їх вираження.

2.6 Означення узгоджене й неузгоджене. Типи обставин за значенням. Способи вираження означень, додатків, обставин. Порівняльний зворот. Функції порівняльного звороту в реченні (обставина способу дії, присудок).

3. Для вдосконалення набутих знань, практичних навичок з виконання завдань ЗНО, рекомендуємо, викладаючи матеріал з тієї чи іншої теми, надавати опорні конспекти та «сигнальні схеми», що допоможуть студентам у засвоєнні навчального матеріалу.

4. Основним видом у процесі підготовки студентів до ЗНО є робота з відкритими та закритими тестовими завданнями. До тестів із закритими тестовими завданнями належать ті, відповіді на які даються як студентові, який тестується, так і викладачеві (екзаменаторові), який перевіряє роботу. У свою чергу, тести із закритим тестовим завданням є вибірковими (з кількох можливих відповідей необхідно вибрати достовірну) та на встановлення відповідності (потрібно встановити взаємозв'язки між запропонованими судженнями й фактами, правилами й прикладами до них, мовними явищами та умовами їх реалізації тощо). Такими тестами можна перевірити великий обсяг вивченого матеріалу, діагностувати рівень знань навчального матеріалу великою аудиторією, а студент, обираючи достовірну відповідь, зможе краще розібратися у вивченому матеріалі, повторити його, систематизувати.

Особливістю тестів із відкритими тестовими завданнями є те, що форма відповіді на те чи інше запитання може бути вільною, але логічною й достовірною. До відкритих тестових завдань з української мови, наприклад, належать завдання з пропусками частини інформації, завдання на доповнення відповіді, завдання з короткою відповіддю, практичні вправи, завдання для роботи з текстом, творчі роботи (наприклад, скласти речення за поданою схемою, провідміняти слово чи зробити його морфологічний аналіз, дібрати синоніми до

запропонованих слів, навести приклади до певних суджень чи правил, розкрити лексичні значення слів тощо). Такі завдання особливо важливі через те, що дають змогу викладачеві визначити рівень володіння студентом державної мови в цілому, простежити логічність його мислення, уміння практично реалізувати теоретичні знання, використовуючи мовні засоби відповідно до жанру й стилю мовлення, наводити аргументи або заперечувати запропоновані мовні й мовленнєві факти тощо.

Використання тестових технологій здійснюється в три етапи:

- теоретична й практична підготовка студентів до проведення тестування (повторення теоретичних відомостей; демонстрування алгоритмів виконання завдання, виконання тренувальних завдань);
- проведення тестування (від простих завдань до складніших);
- аналіз і корекція результатів тестування (проводиться в довільній, найбільш зручній і звичній для викладача й студентів формі з метою виявлення типових помилок й визначення можливостей їх усунення виправити виявлені помилки).

Важливо заохочувати студентів виконувати завдання не лише правильно, але й швидко, щоб максимально наблизити їх до умов, у яких працюватимуть під час ЗНО (на виконання завдань з вибору однієї правильної відповіді треба відводити орієнтовно одну хвилину, а на встановлення відповіді – півтори-дві хвилини). На цьому етапі викладачеві слід навчати студентів алгоритмів виконання тестових завдань різних форм, аналізувати результати тестування,

5. Крім тестів (опрацювання конкретної теми з урахуванням усіх винятків, усіх можливих варіантів формулювання завдань на ЗНО) треба звертати увагу й на формування умінь студентів писати власні зв'язні висловлювання – завдання відкритої частини тесту, що формулюється, як правило, у вигляді мікротексту (визначається певна дискусійна проблема, ставлення до якої учасник тестування має обґрунтовано викласти письмово). Власне висловлення як завершений текст передбачає таку структуру: теза, аргумент 1, приклад з української літератури (або іншого виду мистецтва), аргумент 2, приклад з історії, суспільно-політичного або власного життя, висновок. Метою написання зв'язного висловлювання є визначення не тільки рівнів загальної мовленнєвої культури особистості, сформованості тих чи інших комунікативних та правописних можливостей, а й морально-етичної зрілості студента, виявлення ним своєї громадянської позиції.

6. З метою якісної підготовки до складання ДПА у формі ЗНО у наступних роках та визначення, в яких студентських групах на яких темах слід зосередити більше уваги, необхідно на перших заняттях з української мови у коледжі (I курс) провести контрольні роботи на зріз залишкових знань зі школи.

7. Доречною буде й участь студентів в офіційному пробному тестуванні, що дасть можливість об'єктивно попередньо перевірити й оцінити знання, зрозуміти практичну методикау ЗНО, морально підготуватися до майбутнього тестування, набути певний досвід оптимальної саморегуляції під час тестування.

8. Особливо ефективним методом підготовки до ДПА у вигляді ЗНО є виконання (з обов'язковими поясненнями тих чи інших мовних та мовленнєвих явищ) завдань усіх попередніх (у тому числі й пробних) тестувань з української мови.

9. Варто рекомендувати студентам також проходження тестувань у режимі онлайн, зокрема на сайті «ЗНО онлайн», де розміщені і *тести*, що складала абітурієнти під час пробного та основного зовнішнього незалежного оцінювання 2009-2017 років. Сайт створений провідним українським освітнім інтернет-ресурсом *Освіта.ua*. Спосіб виконання всіх тестових завдань у запропонованих на цьому сайті тестах максимально наближений до реальних тестів, а форма надання відповіді відповідає виду, що пропонується абітурієнтам у бланку відповідей під час проходження тестів ЗНО. Після виконання тестових завдань кожного тесту надаються правильні відповіді на всі завдання та розраховується результат у тестових та рейтингових балах, також визначається час витрачений на виконання тесту.

10. У IV семестрі провести консультації перед основною сесією ЗНО (протягом семестру або безпосередньо перед сесією).

11. Рекомендуємо й інші інтернет-ресурси, які допоможуть студентам у підготовці до ЗНО з української мови:

- <http://testportal.gov.ua> - програмні вимоги та характеристики сертифікаційних робіт, критерії власного висловлювання, правильні відповіді, таблиці перекладу тестових балів, т.і.
- <https://testportal.gov.ua> - Український центр оцінювання якості освіти [Електронний ресурс]
- <http://zno.osvita.ua/> - тести ЗНО минулих років онлайн, перевага – можливість одразу почитати коментар: тема, правило, правильна відповідь, <http://zno.osvita.ua/ukrainian/> - за роками.
- <https://www.slideshare.net/...> - опорні схеми для підготовки до ЗНО з української мови
- <http://osvita.ua/...> - безкоштовний посібник для підготовки до власного висловлювання
- <https://www.slideshare.net/...> - перифрази й цитати про письменників
- <https://www.slideshare.net/...> - таблиця за творами української літератури
- <http://shevchenko.ukrlib.com.ua/...> - інтерактивна біографія Тараса Шевченка
- <http://natalianemirovska.blogspot.com/...> - міні-тест до ЗНО. «Неймовірна двадцятка «Завдання з української мови та літератури»(персональний блог вчителя)
- <http://all4zno.net/...> - фільми on-line з української літератури відповідно до програми ЗНО

- <https://vintest.org.ua/...> - електронна бібліотека з української літератури
- <https://www.facebook.com/...> - сторінка у Facebook: Підготовка до ЗНО з української мови і літератури (фразеологізми в алфавітному порядку, фонетичні завдання, схеми до теорії літератури, т.і.)
- <http://znoclub.com/...> - 7 ресурсів для перевірки своїх знань з української мови та літератури
- https://vk.com/topic-70626031_29944891- Посібники для підготовки до ЗНО з української мови і літератури [Електронний ресурс]

12. Посібниками для підготовки до ЗНО, схваленими для використання в загальноосвітніх навчальних закладах, закладах вищої освіти, що здійснюють підготовку молодших спеціалістів з одночасним завершенням здобуття повної загальної середньої освіти, комісією з української мови Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України, є такі:

Авраменко О.М., Блажко М.Б. Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі. I частина. – К.:Грамота, 2017. – 552с.

Авраменко О.М., Українська мова та література: Збірник завдань у тестовій формі: II частина. – К.:Грамота, 2017. – 80с.

Т. М. Антонюк, О. С. Стрижаківська, Л. М. Авдіковська. **Українська мова:** навчальний посібник для студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації. – Чернівці: ДрукАрт, 2014. –344с.

Т. М. Антонюк, Л. М. Борис, О. П. Швець. **Українська література:** навчальний посібник для студентів ВНЗ I-II рівнів акредитації.– Чернівці: ДрукАрт, 2015. – 504с.

13. Усю необхідну інформацію щодо проведення ЗНО-2018 розміщено на сайті Українського центру оцінювання якості освіти (<http://www.testportal.gov.ua/>); телефон: (044) 486-09-62.